

Gyűjtő: REPAT LAJOS

Gyűjtés ideje: 1965.

TART.: KADARKUTI NÉPRAJZI ADATOK

(BÉTKÁROK, PÁSDORTYÚ, BIRTOK PEREK,
FAZEKASSÁG)

10 lap

Földrajzi mutató: KADARKUT

Szakmutató XV, B, 1, 5

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 958-as TÍTELE ALÓL

Répay Lajos

Kadarkúti magyar.

Adattár

Kadarkúti néprajzi
adattár

/leányár, pártosművé-
szet, birtokperes, faze-
kanyag /

Gyűjtötte Répay
Lajos honismereti
szakkör-vezető

A népi fazekasságról.

A már teljesen kihalt legősibb iparunk a fazekasság a XIX. és a XX.század első éveiben virágzott a legjobban.A századfordulóban Hedrehelyen 4 fazekas család dolgozott, ugyanakkor községünkben is egy.Ma már egy sincs belőlük,de nincs is szükség munkájukra,mert kezdetben az öntött vassfazekak,majd a zománcos pléhedények tömeges megjelenése háttérbe szorította,s az üveg és a műanyag végleg megszüntette a cserépedények igényét. Most már csak elvétve látni egy-egy cserépedényt:egy tejesköcsögöt,vagy baromfi itatót és a hibátlan cserépedény is már idejétmúlt lommá váltit,felkerült a padlásra a pusztulását várva.

Községünk egyetlen élő volt fazekas iparososa Kosaras István /ki most 65 éves/a következőkkel ismertette a fazekas ipart:Először a megfelelő anyagot a jól munkálható agyagot kellett előállítani.Ezt bányászással nyerték és messze vidékről szekérral hordták haza.Szerszámuk az irtókapa,ásó és lapát volt.A föld felső két rétegét el kellett dobálni a mélyebben fekvő zsiros agyagrétegről,miből egy nap alatt legfeljebb egy kocsi-ra valót tudtak megszédni.

Az agyagot jól összetörték,megszitálták és nagy faladákban vízzel iszapolták,onnan kiszedve lábbal jól áttiporták,hogy teljesen egynemű legyen.Benne el nem mállott anyag-nak kagyló,vagy mész darabocskának nem volt szabad maradni,mert az égetésnél az kiptant és az edényt tönkretette.-Egy tipratot négyfele osztották,melyből egy rész egynapi adagnak került a gyurópadra,honnan pogácsa alakban a korongra.

A korong volt a fazekas legfontosabb felszerelése,egyetlen gépe.Ez állt egy függőleges vastengelyből és rajta két vastag fakorongból,mely alul görgőkön,középen golyós-kosárban forgott a gyurópadhoz,vagy gerendához erősítve.Az alsó korong szélesebb volt,mit talpukkal hajtottak,a felső kisebb alaku és sebessen forgó korongon formálták az edényeket.

A tányérok,tálakat,fedőket,tehát a laposabb formájú edényeketbátlag 6 - 10 perc alatt formálták ki.Az ivóbögréket,a köcsögöket már fel kellett huzni így a munkaideje is kétannyi időbe került.A korsók,kancsók,fazekak kidolgozásához higan folyó agyagot,a fűcsöt kellett használni,mi komoly szaktudást igényelt.Azokat még fűlezeni is kellett.

A kész edényt szikkasztották és mázzal vonták be,vagy pingálták és azután égették ki. Alapfestésre a finoman örölt és iszapolt kaolint használták,mi kiégetve szép fehéret adott,vagy az égetett agyagot,mi vörösbarnára festett égetve,erre jött a pingálás. Sárga szint a kovácsoktól szerzett üllőszilánkokból és a finom vasreszelékből kapták,mit vízzel sokszor át kellett mosni és finoman megörölni.A zöldet a réz hulladékokból ugyanugy állították elő,a kék szint készen vették.Ezeket a festékeket még hig mázzal még jól kikeverték és csak aztán használták fel.

A máz örlés volt a legnehezebb munka,mit kézidarálóval végeztek.A daráló két malomkőből állt,melynek az alsó köve beépített volt,melyen a felső körbeforgott,mit a szoba

gerendájához erősített ruddal forgattak. A felsőkő közepén lévő nyílásba öntötték be a megörlendő máz anyagot, az apróra tört szódásüveget, vagy az ólomgelét és finom liszt tapintatu porrá őrölték, s végén vízzel hig péppé dolgozták ki. A fehér ólomoxyd, a piros ólomtrioxyd adta a legjobb üvegszerű szintelen mázakat a kiégetés után azért használták leginkább azokat. Nagyon sok fazekas betegedett meg az ólommérgezésétől ezért a későbbi időkben azok használatát el is tiltották és helyette az üvegmázat használták, mit közvetlen az üveg megörlésével, vagy homok és lugokkal nyertek.

A pingálást a magakészítette irókéval, puslával végezték, melyből az egészen higan folyó festék libatollan, vagy vékony rézcsövön folyt ki. A festést, a pingálást sokszor a mester felesége végezte. Később ecsetet is használtak a festéshez, de az irókát jobban szerették. A pingálás után mázban megmártották az edényt és újból kiégették, mi szintelen üvegszerű zománccal vonták be a cserepet.

A kemencét színig megtöltötték edénnyel, a belső falához rendszerint egy sár virágcserepet raktak fel, utána tányérok, tálakat, azok tetejébe bögréket raktak sormagasságig. A következő sorokban alul mezei korsókat, boroskancsókat és fazekakat, a tetejébe apróbb tárgyakat, míg meg nem telt a kemence.

A kemence hevítésére csak keményfát használtak, előbb aprófával a félméteres rövidfával, s ha már áttüzésedett a méteres hosszufával fűtöttek mindaddig míg az edény át nem tüzésedett. 4 Órai tüzelés után az egész kemence izzott, erre mondta a fazekas, hogy tűzgyó az egész kemence. Akkor a kémény subertjét kihúzták és lassan 3-4 nap alatt kihűlt a kemence.

Nagyon sok hibás edény került ki a kemencéből, ha az agyagban kagylótörmelék maradt, vagy nem volt kellően kidolgozva megrepedt illetve kidobta az oldalát, ha a máz vizes volt lefolyt és foltos lett, ha nem szikkadt ki eléggé elfolyt a festés, ha rosszul lett a kemencébe berakva összeragadt, vagy a máz csurgott le. Így nagyon sok másodminőségű árujuk lett, mit olcsóbban értékesítettek.

Heti piacokra vidékre nem jártak, nagyvásárra: Kaposvár, Kaposmérő, Lábod, Nagyatád, Szigetvár, Nagybajom piacain árultak. A régebbi időkben cserekereskedésként terményért adták a cserépedényt; amennyi belefért búzából annyi volt az ára, árpából kétszer annyi, zab és kukoricából háromszorosan töltötték meg az edényt. Később természetesen pénzért kelt el az áru, sőt a kereskedők üzletre vásárolták nagyobb mennyiségben s így olcsóbban kapták.

A fazekasok szerszámaikat maguk készítették, ilyen vált a focsostál, festékmérő, a filcek, az irókák, tálmérték, a lapocka, a sik /dót/, a fülnyomó, a csöcsöző, a lukasztó, a tálvessző, a cirkalom, az ecset, de mással kellett elkészíteni a mázórlőköveket, a surkót, a tűzvonót.

Varga János /Kadarkut, Körmend puszta 64.sz./

Született Görgetegen 1888 május 14.-én. Apja Varga István, gróf Széchenyi pásztor és juhász volt. Már 5 éves korától kezdve apja mellett pásztorkodott Csömöricén /jelenleg Jugoszlávia/ a Jankovich féle birtokon. 8 éves korában már önállóan őrizte a nyáj mustra birkáit. A 10. százárezrednél katonáskodott, s leszerelése után 1912-ben meg nősült s Széchenyi Aladár gróf görgetegi Tamási-pusztáján parádés-kocsis lett, honnan 1914-ben az I. világháboruba bevonult. 1918-ban hazatérve a gigei kispusztán számadóként szolgált 1922-ig. Ekkor a bankosokhoz ment juhásznak, hol 1930-ig szolgált, 1930-ban Kadarkut-Körmendpusztai határban házat épített és búcsút mondott a juhászélet-nek, földmiveléssel foglalkozott.

Már gyermek korában kezdett faragni; a szükséges birka billettá-
kat maga készítette, sőt más juhásznak is készített belőlük. Az első
cifra botot id.Kapoli Antal botjáról mintázta le 13 éves korában, mit
egy szépen szóló csengőért cserélt le, s helyette másikat faragott ma-
gának. Ezután már rendszeresen faragott birkakampót, cifrabotot, ken-
dőtartót, képrámát. Ezeket mind elcserélgette, illetve eladta, s min-
dig többet kívántak. Így mindig nagyobb és újabb tárgyak faragásához
kezdett, botot, széket, tálast, tükrösöket, törülközőtartót és egyhá-
zi vonatkozású képeket: Mária és Jézus szívét. Egy ilyen munkáját a
római pápához is elküldték.

Faragott a Népművészeti Háziipari Szövetkezet részére is, de
egyéb elfoglaltsága miatt nem szívesen faragott határidőre, így a kap-
csolatuk megszakadt.

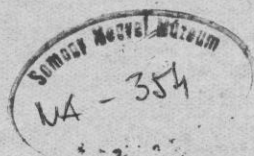
Ifj. Kapoli Antal keresztkomája és mint rokon sokszor volt a
Kapoli családnál, hol a faragást tanulta, illetve saját faragásait
megmutogatta.

Kapoliék és Varga nevének voltak tulajdonképpen és a Kapoli ne-
vet Kapolpusztáról kapták, hol az id.Kapoli sokáig juhászokodott.

Magas korára való tekintettel /78 év/ Termelő Szövetkezettől
öregségi nyugdíjat kap, s idejének nagy részét faragással tölti.

Répay Lajos gyűjtése.

1965 július Kadarkut-Körmendpuszta.

A 1750-től tartó török uralom állandó csatározásokkal, portyázásokkal telt el. Az ezt követő császári megszállás még kegyetlenebb volt, mert nemcsak a reguláztalan csapatai fosztogattak, de a súlyos adókat a katonaság szedte be a legkegyetlenebb módszerekkel. A XVII.-XVIII. században a személyi és vagyonbiztonság teljesen megszűnt. Az ujonc állítás megyékre volt kivetve, ezek megverbuválás útján fogdosták össze a legényeket, mert önszántából 12 évre katonának nem volt jelentkező. A verbuvált magyar fiúk azonnal megszöktek az osztrák komandó elől és bujdosni kényszerültek. Ugyanugy a zsarnokoskodó uraságokból szökdöstek a fiatal jobbágyok, erdőkben pásztorok mellett húzták meg magukat. -Rákoczi szabadságharcának leverése után a szegénylegények száma nagyon megsaporodott, kik már csapatokban kóborogtak, raboltak, fosztogattak. A nép ennek dacára szerette őket, mert gyermeke volt, kit valami durva sérelem miatt elkövetett vétség hajtott a bujdosásba. Nemzeti hősként becsülték, legendás cselekedeteit megénekeltek, a pásztorok kifaragták alkjukat. A falusi nép titokban tartotta és bujtatta a pandurok elől, mert bennök látta nehéz sorsának bosszuállóját.

Somogy megyében sok volt a nagy erdőség és sok nagybitok, hol rengeteg pásztor élt távol a falvaktól mezőkön, sűrű erdőkben. Ezek voltak a szegénylegények első pártfogói. -Az 1848/49-es szabadságharc leverése után a belterjes földművelés következtében sok pásztort bocsátottak el, ezek a meg nem szokott nehéz földmunka helyett a kóbor betyáréletet választotta. Munkakerülő emberek csapatokba verődve raboltak, fosztogattak és gyakran gyilkoltak is. Így lettek a betyárokból mindinkább közönséges bűnözőkés az őket támogató lakosokból bűnrészesek, orgazdák.

A rablások és gyilkosságok annyira elszaporodtak környékünkön, hogy 1713-ban Somogyvármegye elrettentő példának akasztófákat állított fel a forgalmasabb utak mentén és elrendelte, hogy a molnárok /kik egyben ácsok is voltak/ a gonosztevők kivégzéséhez szükséges akasztófákat, karókat és kerekeket bármikor elkészíteni kötelesek. A szigorú intézkedések dacára sem értek el eredményt, mert az őserdők kitűnő búvóhelyül szolgált a bujdosó betyároknak.

A közrend és közbintonság érdekében a Vármegye a következő statutumokat /rendeleteket/ hozta:

1722-ben elrendeli, hogy a határok 2 hetenkint körüljárandók, s az ott kóborlók bekisérendők.

1733-ban a főszolgabírók mellé vármegyei hajdukat rendel, kik őt hivatalos utjukban mindenhova elkísérik.

1761-ben a gyakori vadörzök és emberölések megakadályozására eltiltja a puska-árusítását.

1766-ban elrendeli, hogy a községekben éjjel 2, nappal 1 őrzt kell alkalmazni, ezek a kóborlókat fogják el és kísérik be a vármegye börtönébe./Som. megye Monogr, 480-492./

Az elszaporodott gonoszságok megfékezésére 1815-ben a nádorispán Somogyvármegyének 3 helyben álló törvénynek gyakorlását engedélyezi /rögtönítelő biráskodást/, ezeket Kaposváron, Csurgón és Igalban állították fel, s az egész megyében kihirdették: "mindenkinek tudtára adatik, hogy a haramiák, rablók, utonállók, gyujtogatók, marháknak erőszakos elhajtói, épúgy mindazok, akik a törvényes üldözőknek /megfogoldóknak/ fegyveres kézzel ellenszegülnek, megfogtván a helyben álló törvénynek elébe állítatnak és büntetésüket a helyszínen legfeljebb 24 óra alatt el fogják venni. Kelt: Kaposváron, 1822, III. 18. Olvasta és kiadta Igmándy Antal vármegyei főjegyző.-Ezt a rendeletet községekben dobszóval és a templomok szószékeiről előszóval ki hirdették./Prot. Decretum Resolutiumque Regiarum ab anno 1815./

Kadarkuton ennek dacára sem csökkentek az erőszakos cselekedetek, mert a megyegyűlés egy rabház építését rendeli el Kadarkuton, azzal, hogy ennek költségeit az egész megye viselje./All. lvtár. Kaposvár. megyegyűl jzk./

Kadarkuton volt a somogyi betyárok és orgazdáinak főfészke, arra pedig a községet körülvevő erdőrengeteg, a község zsufoltsága és az erdők szélein szétszorva épült istállóik tették alkalmassá. Kaposvártól-Szigetvárig terjedő dennai erdőközségünk keleti oldalán húzódott, a nyugati oldalt meg a Kadarkuttól-Lábodig húzódó erdő vette körbe.-A községben a kis házikók görbe közök és utvesztők közt oly sűrűn épültek egymásra, hogy az idegen pandur eltévedt közötté, s ha bement a tolvaj után a házba a lopott holmit az ablakon át a másikba, sőt a harmadikba dobták. Ugyancsak jó rejtkehelye volt a lopott dolgoknak a z erdők szélein renszertelenül épült istállóik is. Ezekről a községi előljáróság az Urbéri Törvényszékhez 1856. márc. 7.-én beadott kérvényében eként panaszkodott: "Községünk lakosai jelen át mutatott raboskodásban erköltstelen viselete részint pedig 2-3 lépésnyire fekvő rossz épületeink tüzi veszély alá lett kitétele, nem különben óra távolságra elszort Istállóik végett lopás, úgy tékozlás érdemében a Kormányi rendeletek eljárása, Előljárói Intézkedésünk és fáradozásaink mellett nem lehet tellyjesítendő, melynek folytán a naponkénti gyalázat a jobb lakosokra, valamint Előljáróságra, ki ezen okokat feltétlen értvén bennünk is egyyet értőleg tekint."/Kál. Urbárium Kadarkut./

A községrendezésnél az új belsőségével meg nem elégedő Hardi János 1859 ápr. II.-én keltezett panaszában azt állítja, hogy "a választmányi tagok olyan egyénekből állnak, kik nem hogy loptak volna, hanem már gyilkoságot is vittek végbe s ilyen emberek nevék, mint választmánynak nem lehetne."/Kál. Urbárium Kadarkut./

Már az 1800 évi csökölyi rom.kath.egyházi anyakönyvben 2 kadarkuti kivégzett bűnöző neve szerepel:None Istvánt felakasztották,ugyancsak egy Katalin nevű cigányasszonyt,ki 200 forintot lopott./Egyházi lvtár.Csököly./

Az 1826 jun.6.-iki megyegyűlés a kadarkuti gyakori tolvajlások és megvesztegetett erkölcsöknek megjobbítására Siklósy alszolgabíró azt ajánlja, hogy a helységben történt kártételek az egész helység által fizetessék meg. Ugyancsak ő jelenti még ugyanazon évben,hogy a kadarkuti határban esett kárt a lakosok megtérítették./All.lvtár.Kaposvár.Megyegy.jzk./

1835-ben a határban megöltek egy kadarkuti zsidót,minek helyét "Zsidóhalál" dülőnek hívják ma is./

Az 1848-as szabadságharcot követő elnyomatás időszakában a kamarilla "az erdők népének megfélemezésére" külön ulánus századot és vadászászlóaljat rendelt ki Belsősomogyba.Ez a vitéz sorkatonaság sehogy sem bírt a betyárokkal,kiknek kezében a kisbalta félelmetesebb fegyver volt,mint az osztrákok hátultöltő puskája.Ezért a hatóság az egész Somogy megyére kiterjedő érvényességgel elrendelte,hogy "senki fia baltával ne találtassék!Még az uraság kocsiján sem volt szabad szekercét tartani,amire pedig a rossz erdei utakon sokszor szükség is volt./Kogutovitz:A Dunántul...I.203./

1874 nov.20.-án "a megrendült személy és vagyonbiztonság tekintetéből" a cserhádi szőlőnk időszakos hegypásztorának I egycsövű fegyver viselésére 3 évi időtartalomra adott engedélyt Csépan Antal alispán./Közs.lvtár Kadark.

Csépan alispán 1868-ban újra kéri a miniszteriumtól a rögtön ítélő bíróság kihirdetését,mit rövidesen engedélyeztek is.A rablók üldözésére Bogyai Imre vezetésével 2 vadászászlóaljat 8 tiszttel és 180 közemberrel a rablójárta helységekbe kivezényeltek,de nem nagy eredménnyel.A sikert nagyon gátolta a nép közönye,kik egyáltalában nem jelentették,vagy csak későn,mikor azok már messze földön jártak,de a hírközlés is nagyon hiányos volt még abban az időben.

A nép passiv viselkedésének legfőbb oka a megfélemlítés volt,mit meg is énekelték:
Tudom,ha megszabadulok,
Ti parasztok megbánjátok,
Kinek hája,kinek járma
Fölkerül a padlására. /Kiss Géza:Ormányság.74 oldal./

A feljelentőn kegyetlen bosszút álltak a banda megmaradt tagjai,de rokoni kapcsolat és az orgazdaság is egymáshoz láncolta őket.Nem is bántotta a szegényt a betyár,legfeljebb ennivalóért tértek be egy-egy különálló házába,vagy malomba,s a vacsorát néha meg is fizették.A pásztorokat és a családokat kikérdezték uraságuk felől, s volt eset mikor annak kérésére megkegyelmeztek a már kiszemelt uraságnak.Általában a szegényt nem bántották,

sőt gyakran pénzt is adtak nekik. Az is előfordult, hogy a rongyszedő pántlikás zsidó kocsiját megállították az uton és az arra haladó szegény asszonynak kimérették a portékát. Ez mind növelte a nép rokonszenvét. Ellenben a gazdagokat kegyetlenül kifosztották, megkínózták, s ha ellenálltak le is gyilkolták. Elsősorban fegyvert, pénzt, lőszert és ékszert raboltak, de elhajtották a juhnyáját és a disznókondát is, mit az ismerős pásztorok nyájához csapták. A velök összejátszó drámai révészekkel átcsempészték a marhát slavoniába, s ha ellenkeztek életükkel fizettek érte.

A miki 79 éves Somssich Pál kirablását dec. 10-én este követték el. A házigazda a könyvtárszobában tartozkodott káplánjával hova egy négytagú banda rontott be, kik közül az egyik először alázatosan pénzt kért. Kapott is valamennyi aprópénzt mire az elkáronkódta magát és így kiáltott: "nekem arany-ezüst kell mind". Somssich azt felelte "aranyom-ezüstöm nincs, ami más pénzem van azt odaadom" és átadta a 297 forintot tartalmazó pénztárcáját. A rabló kasszakulcsot követelt és baltájával homlokra vágta. A kasszából 730 forintot vett ki és káronkódva továbbra is az aranyat követelte. Minden szekrényt kiforgattak, puskákat, ruhaneműt és az ezüstöt összeszedve tovább ütlegelték az öreg házigazdát, kinek mindkét karja eltört és tüdője is megsérült. A támadás alatt a külső cselédség a távoli istállóban tartozkodott és ugyanakkor a birónál 2 csendőr volt elszállásolva. /Vécseyné: Somssich Pál élete... 35-36 oldal./

A kegyetlenkedésektől megfélemlített uraságok formálisan adóztak a betyároknak évi konvenció alakjában. Gróf Szécsenyiek tarnóczi uradalmában a múlt század első felében a grófné az időközökben rendszerint megjelenő betyároknak minden felszólítás nélkül egy bizonyos összeget küldött. A gazdatisztek is megvendégelték őket, sőt továbbutazásukhoz kocsit is adtak, hogy ezzel vagyon és életbiztonságukat védjék. Az is megtörtént, hogy a gazdatiszt ismerős betyárt kért fel kocsisnak az esetleges utonállás esetére.

Általában gyalog jártak, lovat, kocsit csak menekülésük alkalmával loptak, de biztonságos távolban a rendszerint fedett kocsit otthagyva az uton a lovakon elnyargaltak. Sokszor mulattak a helybeli csárdákban, mit ember ölés után is megtettek. A rablott pénzt és egyéb értékeket az erdei telepükön osztották szét, miből a vezér kapott a legtöbbet. Az osztalékpót vagy az erdőben dugdosták el, vagy a falusi orgazdák útján értékesítették. Fegyveres erőnek sem adták meg magukat könnyen és csak a végső esetben menekültek el. A vezérek a tüzharcban inkább önkézüleg ölték meg magukat mint fogságba estek, de az csak a végső esetben. A pandurokat meggye kutyájának csufolták; miről nóta is van: Gyere utánam vármegye kutyája,

Megrövidül életed órája...

A kadarkuti betyárok közül a legismertebb Mészáros Pál-Nagy Pali, kinek sírja a dennai erdő szélén még ma is rendezett. Sírján fakereszt, s rajta a felirat: Vármegye katonája

Lábam nyomát sokat járta.

Nagy Pali.

A keresztet ~~állított~~ ^{festették} a grófné kívánságára Kalocsa ~~keresztjével~~ ^{javított} csináltatta, és léckerítéssel kerítette be. A síron mindig van friss virág és halottak napján gyertya is ég rajta. A nép már a nevet is elfelejtette, s csak annyit tud róla, hogy híres betyár volt. Ezt a helyet "Palitemetés"-nek hívják. Hivatalos adatai szerint Mészáros Pál rablóvezér fiatal korában mint lovász vett részt az 1848-as szabadságharcban. 1850-ben Szekszárdon besorozták, de csapattestétől Dunaföldváról pár hét múlva megszökött. Pár hónap múlva már Kaposváron volt, ahol 1851 januárjában ismét besorozták az Ernő főhecegi gyalogezredbe. Innen megint megszökött és bujdosást, később betyárkodást folytatott. Személyi leírása: magas 40 év körüli, kerek ábrázatubarna haja és kis szakála volt. Sötétkék prémes dolmányt kis fekete kalapot hordott. Illetőségét nem sikerült megállapítani, mert Vörösberény, amit megnevezett nem fogadta el.

Bandájának tagjai 26-40 évesek, kik között ^{voltak} Mettendorfer már régebben ismert betyár, Simon Henrik Pátróból, Slézinger, ki irnok volt és a hársági Geipel kirablásában is részt vett, hol elfogták és kivégezték. Szakos István Kántor János, Botinka Ferenc /Dobszáról/, Pakos József, Gyuri István /István-diből/ kik az Alsólendvai rablási kísérlet után Mészárossal együtt Szlavóniába menekültek, honnan Mészáros később visszatért.

Mészáros 1856-60 között garázdálkodott, a kegyetlenebb rablók közé tartozott, mert mert gyakran gyilkolt is; emléket a nép nótába foglalta:

Fölszántottam a somogyvári temetőt,
Vetek bele piros pünkösdi szekfűt,
Körös-körül dupla szekfű nyiladoz,
Közepében Mészáros Pál hervadoz.

A nép babonás hiedelme még ma is azt vallja, hogy Mészáros Palit a puska-golyó nem fogta, s ezért a pandur egy 7 évig használt sörje-/juhar/fából készült pipaszárat töltött puskájába és avval lőtte agyon. Ezt a titkot Pali egyik komája is tudta, ki később pandurnak állt be, s elárulta. - Palit rendkívüli egyéniségnek tartották, s a cigányok még ma is valami bűvös erőt tulajdonítottak nemcsak szellemének, de a sírjának is, ezért a "Palitemetés" a kóbor cigányoknak rendes találkozó helyük volt. - Egy Zurka nevű cigány itt egy rablóbandát szervezett, de egyik tagja jelentette Hegyesy főszolgabíróknak, ki Zurka kivételével a bandát el is fogatta.

Bellai János, Jakab János barátjával a katonaságtól szabadságra hazajöttek, előbb kisebb rablásokból éltek, de körözésükre elbujdostak és gyilkosságokat követtek el. Mindkettőjüket elfogták és a rögtönítelő bíróság Kadarkuton végezte ki őket. /200I/I866. eln. sz./

Bergán Jancsi /Fülöp/ vezérlete alatt áló bandának Szép Ferkó, Radics István, Kara Miska voltak a tagjai.

Darabos Jancsi 1874-ben Zsiros Jancsival, Kovács Jánossal, Tót Jánossal és Bencze Illéssel együtt jóideig járta Somogy megyét. Számtalan rablást követtek el, de nem voltak vérengzők. A környéken a hedrehelyi molmárt rabolták ki. Körözésük elől Baranyába tették át székhelyüket és csak ritkán jelentek meg ezen a vidéken.

Gelencsér és bandája rablásokkal állandóan Somogy megye középső és déli részeit zaklatta, mindenütt kegyetlenül zsarolt, fosztogatott és gyilkolt. Soromfai nevű társával a Zöldág nevű csárdából Kadarkutra menekült üldözői elől, majd 1868-ban a Szentpéteri erdőben tűnt el.

Kara Miska /Kollár Mihály/ először Bergán Jancsi bandájában szolgált, de később önállóította magát és 3 tagu bandát szervezett, kikkel a szomszédos Gyócsi pusztán betértek Tóth István erdőshöz és reggelit követeltek tőle. Az erdős a közeli erdőbe ki is küldte a megbeszélte helyre az ételt és másnapra, husvétra magához invitálta a betyárokat, kik szívesen vették a meghívást, de kikötötték, hogy bor, pálinka bőven legyen ám! Az erdős jól tartotta őket, de Balla József juhással értesítette a kadarkuti pandurokat kik este meglepték a bandát. A banda tagjai elmenekültek, de Karáta tűzharcban a helyszínen agyonlőtték. Azt a hatalmas tölgyfát, melynél agyonlőtték "Karafának" hívják, mi községünk-től nem messze az Alsógyócsi határban van. /II54/I864-és I654/I865 eln. sz./

Kutyási István híres rablóvezér volt. Kadarkutra járt a szeretőjéhez a Mikei ut mentén egy ilyen alkalommal el is fogták és helyszínen egy galagonya bokornál fel is akasztották. Róla nevezték el azt a helyet "Kutyási dombnak" és a dűlöt "Kutyási homoknak". Egy nóta is maradt róla:

Kutyási édes rózsám
Siromról gondoskodjál,
Három deszka az én sirom,
Könnyeimmel áztatgatom.

Patkó János vásárosbéczi rabló volt, ki sokat járt Kadarkuton is. Edesanyja temetésére a pandurok nagyon várták, ő meg is üzente, hogy ott lesz. Egy drótosal ruhát cserélve el is ment a temetésre, sőt a temetést végző ladi papot meg is fenyegette, mert drágálta a stólat. Fenyegetését rövidesen be is válltotta. Egy este negleste a patosfai erdő szélén a ladra hazatérő papot, bandájával elfogta és megásatta a saját sirját, de csak félig temette el, mert fél stólat

kért a pap is. Az erdőből halatszó nagy kiáltozástól megrémült emberek a faluba szaladva elbeszéltek és csak nagysokára mertek oda menni, hol a pap már félig halott volt.

Molnár Ferenc kadarkuti betyár volt, a régi zsidótemplom mellett lakott. Mint veszedelmes verekedő csavargót fogták el. Büntetéséről nem tudunk, de állítólag miatta maradt fenn egy gunyvers a környékünkről:

Ha Kadarkuton meg nem lopnak,

Hencsében meg nem vernek,

Hemrehelyen meg nem ölnek végig mehetsz az országon.

Séta István szintén környékbeli rablóvezér, kiről csak annyit tudunk, hogy bandáját elfogták, de ő öngyilkos lett.